Moldvai népzenei hagyományok

Herceg Elizabetta

Szeptember közepén a Dugonics András Piarista Gimnázium Mester Tanodájának oktatói a XIII. Moldvai népzenei kurzusra várták az érdeklődőket. A szegedi népzenei műhely a kobzosok, hegedűsök, népdalénekesek és hagyományőrző népi furulyások képzésének színvonalas szakmai fóruma.

Minden eddigi létszámot meghaladó jelentkező vett részt az intenzív, háromnapos képzésen, Magyarországról és a határon túlról több mint hetvenen voltak jelen.

Fábri Géza kobzos, Lipták Dániel hegedűs, Fábri-Ivánovics Tünde népdalénekes és a moldvai furulyás, Hodorog András irányításával folyt szeptember végén a munka. A vasárnap délelőtti ünnepi misét követően délutánba nyúló közös örömzenéléssel ért véget a találkozó, ekkor kértem arra **Fábri-Ivánovics Tündét** és **Fábri Gézát**, valamint két vajdasági résztvevőt, hogy foglalják össze a kurzushoz fűződő gondolataikat.

– Számomra a koboz-ének-hegedű-furulya népzenei kurzus szervezése mindig az év egyik kiemelkedő része. A szakmai előkészületek, a dallamok válogatása, archív felvételek és régi kották bogarászása nagy élmény. Újra és újra elővesszük a meghatározó köteteket Domokos Pál Péter, Rajeczky Benjamin, Kallós Zoltán, Paksa Katalin szerkesztésében, áthallgatjuk a gyűjteseket, és mindig az az érzésem, hogy a dallamok valahogy „maguktól" összerendeződnek. Egyszer csak előbukkannak olyan darabok, amelyekre eddig nem is figyeltünk föl, s egyik dallam a másikat húzza bele egy-egy év kurzusanyagába. Majd, amikor nekilátunk kobozkísérettel is alátámasztani a gyönyörű énekeket, megszületnek az év slágerei. Így, amikor átadjuk a Kobzos kurzus kotta- és szövegkönyvét, valamint a hozzá tartozó CD lemezt, akkor mindig úgy érzem, hogy kincseket osztogatunk: ez elképesztően jó érzés! – kezdte **Tünde**, majd **Géza** a múltra emlékezett:

– A hozzáállás olyan komoly, a lelkesedés olyan nagy volt, hogy az első után a következő évben is megszerveztük a kurzust, és már akkor kialakult ez a forma, hogy egy hangzóanyaggal és egy kottamelléklettel zárjuk, hogy ne szálljon el a mondott szó, hogy tovább tudjanak dolgozni az év folyamán a hallgatóink. Amikor Tündével kezdtem dolgozni 2004-ben, akkor már énekkel együtt csináltuk, és hirtelen duplájára nőtt a résztvevők száma, két évig tartottunk koboz- és énekkurzust, utána pedig belépett a hegedű és a furulya is, így lett moldvai népzenei kurzus. Nem sejtettük még akkor, hogy milyen fontos szakmai tűzhely lesz ez, mert, hogy Hodorog András furulyatanár, a hagyománynak egy erős kötődését biztosítja. Azután, mikor együtt volt a nagy csapat, akkor az énekes-kobzos anyagot falvakhoz kezdtük társítani, egy-egy adatközlőt részletesen vettünk. Mindig van egy tematika: az idei Kanalas Éva gyűjtéséből való válogatás volt. Minden évben van egy moldvai út, azokat a tapasztalatokat használjuk fel. Amikor a gyerekekkel, egy 25 fős társasággal kimegyünk, az egy nagy lelkesedés. A közös lelkesedésből táplálkozunk mi is, meg azok a moldvaiak, akik látják, hogy mennyire szeretjük őket, ez olyan, mint Csontváry Mária kútja Názáretben című képe… Ők nagyon nehezen élnek, küzdenek, hogy használhassák a kultúrájukat. Ha mi lelkesedünk, ez egy visszatöltés a szeretetforrásba – idézte fel a kurzus rövid történetét a kobzos, pengetőstanár, a Hívogató együttes alapító tagja, a vajdasági táncházmozgalom egyik elindítója, vagy ahogyan az életműdíj indoklásában olvasható: a koboz konok mestere, a kobozmuzsika elismert kutatója és tolmácsolója.

– Nagyon hálás vagyok a Mester Tanoda Alapítványnak, hogy miután Fábri Géza az első három évben tanítványainak a segítségével szervezte a kurzusait, a nemes ügy mellé állt, és immáron tizedik éve rendezhetjük meg támogatásukkal a szegedi Kobzos kurzus néven ismert nyílt műhelyt. A helyszínt a szintén partnerséget vállaló Dugonics András Piarista Gimnázium és Piarista Rendház biztosítja, ami olyan biztonságot és minőséget ad a kurzusnak, amelyet meg kell becsülnünk. Az idén a Magyar Művészeti Akadémia is támogatta a kurzus megvalósulását, így színvonalát a jelentkezők magas létszáma mellett is tartani tudtuk – hangsúlyozta Tünde.

A résztvevőkről szólva elmondták, hogy vannak visszajárók, egy törzsgárda, meghatározó hányad a mostani tanítványaik sorából kerül ki, a harmadik csoport pedig, aki fölfedezi őket: ez nem életkorfüggő, idősebbek és fiatalabbak, például olyanok, akik internetes koboztanulás után szeretnének megismerkedni a tanárral. A Vajdaságból is többen jártak a szegedi képzésen, főként akiket a Szólj, síp, szólj! vetélkedőn zsűriztek, és pályázataik eredményeként számukra ingyenes a képzés, de most nemcsak a Vajdaságból, hanem a Bánságból, Temesvárról is voltak ketten.

A doroszlói **Brindza Beatrix**, a Szabadkai Zeneiskola népzenei szakának növendéke és a topolyai **Móricz Ildikó** sem először vett részt a szegedi énekoktatáson.

– Érdekes, milyen nagy hatással van az emberekre a zene és a tánc. A kurzusnak visszatérő tagjai nemcsak az új zenei anyag miatt jönnek, hanem a befogadó társaság miatt is. Jó látni Gézáék fáradhatatlan zenei tanítását, ahogy a kicsik és az idősebbek egyaránt kedvet kapnak bekapcsolódni köreikbe. A vasárnapi szentmisére való felkészülés és maga a szentmise felemelő érzés. Számomra eleve az élvezetes mise elmaradhatatlan velejárója, ami az átélést segíti: a zene. Mert énekelve, zenélve jobban át tudjuk érezni, közelebb tudunk kerülni, ilyen módon tudjuk dicsérni, tisztelni a Mindenhatót – összegzett Bea.

– Tavaly jutalomként kaptam a kurzust, és megdöbbenve tapasztaltam, hogy az intenzív, órákon keresztül tartó képzés mennyire ki tudja ragadni résztvevőit a mindennapokból és a vele járó problémákból. Kiénekelhetjük magunkból a felgyülemlett feszültséget, ezáltal szinte megtisztulva térhetünk haza. Nem csoda, hogy egész éven át dúdolgattam, énekeltem az akkor megtanult dalokat, a nyáron már vártam, hogy ismét meghirdessék a kurzust, és most is egész évre szóló útravalót, lelki táplálékot nyújtott – osztotta meg érzéseit Ildikó.

– Az énekesek érzékeny lelkű zenészek. A felszínes közvélemény az énekhangot nem tartja túlságosan bonyolult hangszernek, de az elhivatott énekesek nagyon jól tudják, milyen aprólékos, odafigyelő kidolgozás, mennyi fáradságos gyakorlás áll egy-egy élményszámba menő éneklés mögött. Az idei énekes dallamok között sokféle hangvételben pallérozhattuk a mesterségünket. Szűk hangterjedelmű dallamok díszítéseinek gördülőeit figyeltük, balladai szövegfordulatokat morzsolgattunk, aszimmetrikus dallamok lüktetéseivel játszhattunk… A végeredmény a csoda megszületése: amikor a saját hangunkon is megszólal a felvételekről hallott dallamfordulat egy-egy mesteri fogása, a dal ekkor már a „miénk". Nehéz elhinni, de péntek délutántól vasárnap délutánig 18 éneket tanultunk meg. Ebbe az igencsak szűk három napba a szezonnyitó táncház is belefért, valamint a vasárnapi misére való közös felkészülés finom vacsora mellett. Ilyen teljesítményre csak közösségben képes az ember, ezért nagyon örülök annak, hogy az énekesek egyre inkább felismerik az éneklés közösségi erejét. Meggyőződésem, hogy ezáltal a jövőbeli énekes előadó-művészi életpályájukban is több gondot fordítanak az éneklésükkel való közösségi szolgálatra. Hiszen kevés felemelőbb érzés van annál, mint amikor egy-egy jól sikerült szereplés után odajönnek hozzánk azok, akikkel az éneklésünkkor „beszélgettünk" a színpadról, megköszönvén az egyedi élményt, a lelkük simogatását. De az csak akkor működik, ha az énekes őszinte a közönségéhez, és hűen szolgálja azt éneklésével – foglalta össze Tünde az énekesekkel folyó munkát, majd végül Géza a következő hónapoknak a kettejükre, illetve a Mentés Másként Trióra váró feladatairól szólt:

– A World Lute Project tagjai vagyunk, a kurzus előtt Németországban jártunk, tizenpár különböző országokból érkező zenész találkozásáról van szó, ez folytatódik Svédországban, ahol több koncertet tartunk, majd Ankarába repülünk, ahol van olyan egyetem, ahol magyar nyelvet oktatnak, az egyetem meghívására utazunk. A nyáron Klézsén felvett anyagot lemez formájában is ki kellene adni, koncertünk Szegeden karácsonykor lesz, és ez még nem minden, gazdag program, sok munka vár ránk az év végéig.

Sajnos, arra a kérdésre, hogy mikor látjuk, halljuk legközelebb erre mifelénk, a Vajdaságban őket, nem tudott konkrét időpontot mondani, de megegyeztünk abban, hogy ha korábban nem, akkor az új CD bemutató körútján találkozunk.

Délutánba nyúló közös örömzenéléssel ért véget a találkozó

Hodorog András hagyományőrző furulyás és Fábri Géza kobozmuzsikás

Valahol a Gyimesben

Mentés másként trió: Lipták Dániel, Fábri-Ivánovics Tünde és Fábri Géza

A 71 esztendős Hodorog András virtuóz módon játszik, tanít, bekapcsolódik a táncházmozgalomba, és magyarországi zenekarokhoz társulva fel is lép a tanítványaival. Mindeddig ezért még nem kapott semmiféle elismerést. A Mester Tanoda Alapítvány az idei kurzus ünnepélye zárómiséjét követően újonnan alapított díjával tüntette ki a furulyást, melynek elnevezése Néptanító Hagyományőrző Mester. A díj megalapításával egy fontos adósságot tudunk pótolni: elismerésben részesíthettük a klézsei hagyományőrző furulyást, aki nemcsak egy kiváló zenészegyéniség, de áldozatos és tudatos munkával évek óta tanítja a szegedi növendékeit, és sok magyarországi furulyás tiszteli őt mesterének. (Fábri-Ivánovics Tünde)